

129
1-1910

కుమార నీతి రత్నావళి.

(7)

KUMARA NEETHI RATHNAVALI.

A desideratum supplied
for youths in general to train them
to become good, healthy, loyal and useful citizens

BY

I. Parthasarathi Chetty

Author of "Sathya Vijayam" &c. &c.

NELLORE

PRINTED AT THE ARYAN PRESS

1909

All Rights Reserved.

PRICE Rs. 0-1-0

కుమారసతకావళి

PREFACE.

27th November 1909.

NELLORE.

The first part of 'Kumára sathakam' published some months ago, having been recognised as the best suited for infants in the Primary classes, a second part of it for Secondary classes entitled "**Kumara Neethi Rathnavali,**" is now published with anticipation of the same kind of indulgent reception now so readily and widely accorded to the first part.

Most of the verses are fully illustrated with apt similes from nature so that the morals contained in them may be well impressed on the minds of the young readers.

Many verses are included which speak very disparagingly of mis-directed charity, caste distinction, orthodoxy, sectarian animosities, conceited Priesthood, and the like which are pre-eminently responsible for the present social degeneration of the country and of which the fiery patriot on the platform is quite oblivious in his perorations for a larger share in the administration of the country.

This booklet contains also stray verses tending to chill the fire of false patriotism in our youths, to make their hearts glow with an unbiassed love for every thing great, whether foreign or native, and to kindle in them a spirit of devotion to God and of loyalty to the Sovereign.

Hygienic principles have not been left out of sight.

In short this booklet is an humble attempt to train the young to become good, healthy, loyal and useful citizens.

The verses are arranged under their respective headings.

I. Parthasarathy Chetty.

శ్రీ రస్తు .

కుమారనీతిరతావళి.

కంఠములు.

శ్రీకరుడు, భర్తృహాకవ । శీకరు, దామ్యుడు, దయావ్హి చేతగ్గుడు, ను
శ్లోకుడు, దేవుడిచ్చేతి । నీకాయువు భీకరీరనియతి; గుమారా. 1

-* జననీ జనకులు. *

నినువమాసంబులు గడు । పుననిడి, కని, పాహాసంగి, పాలుపాకెడి శ్రీ
తిని, నెత్తి పెంచి సాకిన । జననికా మది నెపుమమవవ జనదు; కుమారా. 2

నినుబడసి, యన్నవస్త్రిము । లనువిత్యమొసంగి, వత్సలతనారసి, వి
ద్యుగఱపి, పెంచి సాకిన, । జనకుని మది నెపుమమవవజనదు; కుమారా. 3

నినుబడయ నెన్నివ్రతములు । పానరించిరొ, యెన్ని కృత్యముల పాత్రో
నినుబడసి పెరుప, జననీ । జనకుల ఋణమీగరేపు జగతి; గుమారా.

తలివండుల నెనయాయె । చెలులాపులు బిఱుజనులు క్షీతితై? రసవ
త్పలకా కాదుల గుడిచిన : గలుగు నె యన్నంబుచిన్న కరిసి? కుమారా. 5

హితులను సతులను బాంధవ । తరులను బడయంగవచ్చు దత్తసంపదచే,
క్షీతి నెందు నేనిమాతా । పితలను బడయంగలవె ప్రీతి; గుమారా. 6

జననీ జనకులు కంటికి । గనబడు దైవములు, వారి గమనడకువ, భ
క్షినికు కూ హాహుశిల । దనువులు, సకలార్థసిద్ధి దనరు; గుమారా. 7

—* గురువు. *—

తరిదండ్రిలరీతికా, గదు | వెలసెడు సంప్రీతి నీకు విద్యబుద్ధుల్
గ్రుంగగనేర్చుకునొజ్జల | దలఁపుముసద్వృత్తి సంతతంబు; గుమారా. 8

—* దైవము. *—

నీవువసించెడిగృహముకా | గావించినశిల్పపగిదిగ గనఁబడుజగముకా
తేవస్మృతించినవాడే | దేవుండారనిసత్కరింపు దినము; గుమారా. 9

తరణినుధాంకులువెలఁగకా, | శరదముత్రలుగురియ, నదులుజలనిధిఁజేరకా,
ధర పండ, నీజగంబుకా | విరచించిన దేవుఁడలఁచి వేడు; గుమారా. 10

వనమునమొలిచెడిపచ్చిక | దివి, నీరుకాద్రావి, పనులుతీయనిపాలకా
మనకిచ్చుచున్నవాహా! | కననబ్రముదైవసృష్టిగాదె! గుమారా. 11

అరయ, వటబీజమెంతో, | బతువడిదానమజనించిపలువైపాదవై
పెరుగుతరువెంతో, ఆహా! | కరమబ్రముదైవసృష్టిగాదె! గుమారా. 12

తిననన్నంబును, మఱిత్రా | గనునీరుకా, బండనిరవు, గల్పించినదే
పుని యప్రమేయమహిమకా, | మనమునఁగీర్తింపు, శేపుమాపు; గుమారా. 13

తరిదండ్రీ గురువుదైవము | దలఁపని యాబాలిశుండు దారుణాహనో
పలతులితజనతడై వృథ | పాలుపటికెక్కిరిసి గాక పాలియు; గుమారా. 14

—* పిద్య. *—

చిననాడెదిద్యనేర్పిన | బతుపడు, లేకున్నట్లు వడదడిపడకుకా,
పను, చాయిత్రోత్తపలువకు | బనుపడుగతిఁ బాఠకెట్లు పట్టు; గుమారా. 15

ఉన్నపదార్థముఁగానఁడు | క్రన్నపనిజనిహితవధముఁగానఁడు, కట్టా
కన్నులుగల్గియుఁజదువని | యన్నరు, దంఘుడుగాఁడె శురఁడు! గుమారా. 16

చదివిన, బ్రహ్మైభవ । మెదగుక, భీభూగ మైక దృష్టియుఁబాదలుక,
సదసద్వివేక మొదవుక, । జన్మవున కిలంగలదె యొకటిసాటి? కుమారా. 17

దొరకడు దొంగకు, -జిక్కదు । ధరణీపతి, తెలియదగ్గి, దడియదునీటక
బరికింబ, ద్రవ్య మెదియేక । ధరవిద్యకుసాటిచెప్ప దగు నె? కుమారా. 18

లోపలవెలుపలదమముక । బావును, కేబలమువెలుగు, వాత్యాకాతిచే
రూపాణిచెప్పుడు, విద్యా । దీపము, తద్దీప్తిగలుగఁదిపురు; కుమారా. 19

విషయంబుఁదార్చు, శౌరవ । మొసగుచ్చు, ధవంబుఁజేర్చు, నొగిగరతిపథం
బునఁజేర్చు, ముఖమగుచ్చుక । ఘనవిద్యకసాగ్య మొకటి గలదె ! కుమారా. 20

కవకమణీసూషుదులు । ధనమున్నకగలుగు, ధవమువలంగినఁదొలఁగుక
దనువున్నఁదనుకవిద్యా । ఘనభూషయలంగరించు గాగె? కుమారా. 21

నేచివవిద్యనారలకు । నేరుప, నదిలేటగిల్లి నెగడుకగద, ప్రా
సీరునుదోదుకొలందికి । జేరునుగ్రాస్మీరు జేటిచెలమఁ; కుమారా. 22

గురుశిక్షితుండై నెగడిన । వరవిద్యాయుండును వచ్చువన్నెటనెంజ్జేక,
ధరసావఁదీరికద, భూ । వరమాకులకెక్కురత్నపత్రిక; కుమారా. 23

కులరూపయావనాదులు । గలిగియు, భాసిలఁదువిద్యగఱవవినుజాం,
డిలమోదుగుపువుమాడ్కికి । నలరియుఁబూజ్యతకురానియట్లు; కుమారా. 24

ఎవఁడైననేమి? చదివిన . స్తవనీయతకెక్క, ఈకముచారూప్తులువా
గ్గవలెనేర్పికాదే । యవగ్గిర్ణతకెక్కెబఁకులందు? కుమారా. 25

తగుశిక్షలేకబాలుచు । నెగడఁదునయసరణి, నెంజి నెఱపియువడ్లక
బుటొప్పదందిగకొగద । యగునోరము తినుటకర్హమగుచు? కుమారా 26

దొరతనముకంటెఁబాండ్లితి । వరమునుమీ, విను తీరుస్వః రాస్త్రిమునకా
బొరయును, బండితుఁడెందును । నురరీకృతగౌరవాప్తి నొప్పుఁ; గుమారా. 27

భూవరామువిసిఁజెంద్రుఁడు, । భూవరామలివలకుఁద్ర, భూస్థలిశ్లీకా . .
భూవరాముభావనీకుఁడు, । భూవరామెల్లరకువిద్య: మద్దు కుమారా, 28

తనయునికంటెకామిత్రుఁడు, । తనరొగముకంటెరిపుపు, సైవముకంటెకా
పువలము, విద్యకంటెకా । దనరెడుబంసుండులేడు భాస్రిఁ; గుమారా. 29

పువమికా, లాఁతులవశతుగు । పడిముడియుకా, బు స్రకస్థిపద్యయు సీత
న్నెడు నక్కలకొదవపు, నీమొదనేయవియుండగదెగుమెపుడుఁ; గుమారా. 30

చదివియుఁ, బరీక్షపట్టిక. । మదివినియరాచుపడు, మాటిఁబడియే
కదనావాటికివచ్చుక । లెడికిచరించెదరు బరిమిహెచ్చి; కుమారా. 31

—* క. మారుఁడు. *

పలుపురుమూర్ఖులకంటెకా । విలసద్ధులుఁడొక్కనుతుండె వెలసినఁబాలుకా;
బలుపుకులన్న, వెన్నెల । గలదేయొకచంద్రుఁడున్న కరణిఁ; గుమారా. 32

విలసద్వివేకసంపద । వెలసిననుతుండవ్యయంబు వినుతిఁజెచ్చుకా,
మలయజమువరిసంబునఁ । గలతయలకుఁదావినించు కరణిఁ; గుమారా. 33

రవివలసఁబవలు వెలుగుకా, । దొవచెల్లిచేవెలుగులేయి, నురరీకృతముచే
భువనములువెలుగు, వరగులుఁ । డవునుతుచేవెలుగునవ్యయంబు; కుమారా. 34

అనయగుణా ధముఁడొక్కఁడు । జనియించుకులంబుఁజెలుచు, పాలాత్కరఘ
ర్షణముననించుకపొడమిన । యనలమువనమునుదహించునట్లు; కుమారా. 35

—* స్నేహము. *

మనుజునిగుణములుచక్కగఁ । గనుఁగొనిసఖ్యంబుఁబిదవఁగావింపునుమీ;
కనకమువలెనేయైతి । గనఁబడునొరపెట్టుకున్నగరము; కుమారా. 36

లలిఁబ్రియముచుకకుండిన | నలుగుఁలతోఁగూడుచు మదిని నలుకకహితమే
మలుతెలుఁగులబోధించెన్గు | నెలవరియేపరమహితుఁడు నీకుఁ; గుమారా. 37

ఇలమోసగలున నెందలు | మెలఁగదువారోయెటింగి మెలఁగఁగవలయున్,
జలమయములైనపడియలఁ | గలలోతు నెఱింగిదాఁటుకరణిఁ; గుమారా. 38

ఓరిఁబఱ్యమువప్రియమును నగువాక్యముఁజెప్పువారు నడివినువారున్
జగతిన్దొడ్లభు,లెప్పుడుఁ | దగులేపైయున్న యావధులు; గుమారా, 39

వెగఁబైహిలోక్తియనుము | న్మగపడు, నదివెన్నవిహితమైదుదికెక్కున్
లగదముమునుకట్టుచైనను | దగుపొఖ్యించె తెగుబదరఁ; గుమారా. 40

కలిమిగలవాఁడుచేరన | చెలులుక కలులే! తలంపఁ, జెడుకాలమునక
లలిసీమనాదవువారలే | చెలులాత్తులుబుధుబనులు కీరినిఁ; గుమారా. 41

చెలిమిదూరిముధంగము గలిగించు, చందనూర్వసులెక్కచి; యు
త్పలజలకేమలెక్కచి; | తెలియవెరిన్నియతమైతితెలుఁగుఁ; గుమారా. 42

మెలఁచులతోనీవాంటిగ | మెలఁగకు, మఱివారిలోడ మేలంబెప్పుడున్
జలుపకు. నీకపవాదము | గలుగుటయేగాక, కీడుగలుగుఁ; గుమారా. 43

గానకలానిధులైనను | మానితభరతాగమాభిమతలైనను, రో
చాసలదాయకు, మగ్ధము | మానప్రాణములుఁజెడిను మహినిఁ; గుమారా. 44

ఇలసంసర్గమువలనక | గలుగుగుణాగుణము, లలరుఁగలయికఁదడవల్
తలకెక్కుట, శవమంటిన | యలరులుదూన్యంబులగుట యరయు; గుమారా. 45

ధరశస్త్రపాణులను, ని | ర్హరముల, నఖిల్యంగయుక్త జంతుచయంబున్,
ద్విరసనముల, దుర్జనముల, | వెరవటివైనవ్వు, కెన్గ వేమఁ; గుమారా. 46

—* గుణము *

కులములుమానవకృతములు, | కులభేదముతెల్లవృత్తి గుణమాచకముల్,
కులమైనానగారవంబులఁ | దలఁపక గుణమేగ్రహింపఁ దగును; గుమారా. 47

ధరణిగురీమలమణికొని । పరులనుగని, పోలకపేయపడమను, నీలఁ
బరఁగుమధిరానులేకద । పరఁగుకొలదులందు? సమతఁబడయు; కుమారా. 49

ఎవఁడైనశేమి? ద్విజుఁడే । యతఁగాక! కృతాధ్యయందెయవుఁగాక! ఇగ,
త్సనీయధరత్తముడిగిన, । దవుదవులవానిచాయఁ దగుడు; కుమారా. 49

తొలుతకొలనుపథుమగ్గుణ । ములఁజక్కనడంపఁగానీమును బాలఁచుభా
సిలఁదునయాధ్యత, సస్యము । కలువూద్వికఁగానిపుష్టిగవదు; కుమారా. 50

ఎవఁడైనశేమి? మనుజుఁడు । ప్రవనీయుఁడునుగుణుడైన, ధనువునువంశో
ధృవమయ్య, విగ్గుణులై । యవసరమునకొదవఁగలదే! యనుఁగొని కుమారా. 51

ఇగతిగుణులెట్లులున్నక । దగఁగ్రాహ్యులు, కలకాపితరమైబురదక
నెగడిమరాసదమగుక । దఁగిదికావాల్సెదయగాదె తలఁచఁ; కుమారా. 52

ఎట్టిదనినీమిమెచ్చుదుఁకట్టిడి, ఇవతావ్రతీతగంధాద్విరమై
వట్టిదియయ్యక సంచఁగి'కట్టా! యధిమాపితఁబుగాదె; కుమారా. 53

విత్తలగుణుఁడెట్లులున్నక । నువరీకకడేకిరిశోధిలకన్నే!
యవలంబయ్యునురత్నం । బువగిరీవిఖ్యాతియయ్యునుర్విఁ; కుమారా. 54

పరుషములవరుతిఁదెచ్చుక, । సరపాలాపములందిమిసన్నతి, వలురక
మొరవెదుకాకికొట్టమే! । దరిశేర్పమెఁజిలక, మాఁజిఁదలఁచి! కుమారా. 55

అలఁతిగదోకయారంబై । కలఁతిగగుణమన్నదాని చుదవకమా, ర
ధ్వలెన్నదోకదని బా!వులబూర్చుకుమతియున్నా వుదమి? కుమారా. 56

ధరణికొనునోన్నతగతిఁ । చొరయుటదుర్లభము, చెడుటమొగినులభాజా,
గిరిమొదికెక్కడదవగు, । దొరలవడక బట్టదొక్కఁట్రుటియుఁ; కుమారా. 57

సేవయగుణుఁగాకలాఁతిని । గనిమనుజుఁడుచక్కనడవఁగలఁదే! యవం
బునుగాక సొందెను గ' న్నొదిరవమొమెట్టుదిద్దుకొనును? కుమారా. 58

విత్తమువోయిన, దానిని । గొత్తగలబ్బకయంగలవత్తు ; గుణయుక్తంబౌ
వృత్తమువోయిన, దానిని । తెల్లెఱగునడబడయఁజాల వీవు; కుమారా, 59

జూదంబాడఁకు, మఱియు । ద్యాదులరుచిగొనకు, వీనియలవునవిద్యా
మేదురధీఘనులెందఱు । మూదలఁబెంపాటిచెడిరి ముందు ; కుమారా. 60

మరివర్ణముచిగిసితులు । వదలక పరియింపఁఫలమెట్ల వద్దన నేయక
గుడిరనగరిటకుఁ దెలియునె । సదమలనూపాన్న రుచులచాడు? కుమారా. 61

అనుభవహీనుఁడు, లాఁతులు । గనుకవృత్తులెఱుంగఁగలఁడె నీ కామపునొప్పుల్
జనయితులెఱుంగుదురుగా । కనుఘాతములగు నెవంధ్యకవి? కుమారా. 62

సరములుగాక, రసజ్ఞత । నొరులెఱుంగఁగలఁగలరె? చెంతనుండియు సంగ
శ్చరములెఱుంగునె కమలా । త్కరమధుమాధురిని? సరులుగాక; కుమారా. 63

జ్ఞానవిహీనుఁడు విద్యాధీనుఁడైనను నైకధీయుఁడగునె?
వీతుఁగునలఁకరించివలెఱాఁగముచేఁబరఁగిపఱువవయ్యె? కుమారా. 64

ఒకరితనుమఱివనుతిఁబ్రకరములుండినకు నెఱుంగఁబడరనితోర్తా?
లికమోకాక మొదక్కఁగఁబ్రకటిరదుగువానివేషఁఫక్కిఁ; కుమారా. 65

ధనవిద్యాబలుములు, దు । వృత్తులకుమదవాదపాధు జనవీడలకా,
ఘనమలివి దానధీన జ్ఞవరక్షలకానుదలఁప జగతిఁ; కుమారా. 66

—* సజ్జనుఁడు. *

పరదోషముగ్గడించరు, । తెరములుతమకున్న, వానినెమకివిచేక
జూరగమునడిద్దుకొందురు । ధరణికాసజ్జనులు సడికి దలఁచి; కుమారా. 67

కలిమిగలకొలఁదికడఁకున । మెలఁగుదురిలనుజనులెంతె, వృదుడుదురిమయు
కృపభరితములైతరువులు । విలసన్నుతవహించు విధినిఁ; కుమారా. 68

రాసిపత్తినివాళము. | రాసిపైపైపత్తిరుంపక, | మదమక
బోసిమానముఁ బ్రాణము. | నూన్వరవాళ్యంబుదివడమునాఁది : గుమారా. 69

పరదానయ్యసమముగఁ, | బరపత్తువునూరదివముపగిదిగ. భూతో
త్తరమెల్లకుదనవలెగా : శరనదువాడే మహాత్ముడవనిఁ గుమారా. 70

తననాండుకత్తునెనక. | గనుననురాగమునసాధు, కడుఁగొద్దలచే
దనునటుకునునకపైఁబం. | దనభూతము నుప్పుకున్నాకాదిఁ గుమారా. 71

ఇమమలుపైఁబడుకొలఁదికి. | వదిన్వరిధీసుండుపాదిలు, స్వర్గముత్తలమే
చదివ న్నిదలుఁగున? యది. | కమపంఠిఁకమను మెచ్చుఁగాది : గుమారా. 72

విలసత్వభావకుసుము. | ఖలునమలాఁగాకవాని క్రొవ్వలబడఁచుక.
దొలఁచుఁగదరాదికొంచెము. | కలిపినఁ, | ప్తా యాన్తికలవుఁ గుమారా. 73

ఖలులాకకొందలుసద్గుణ. | విలయునివింపింప, నతఁడు నిండుకొవ్వన? |
యలఁతిగఁజేకులుక్రొచిన. | విలసత్వది కొఱఁచివడు న విలువఁ : గుమారా. 74

మదినునుపకృతిమఱవరు. | గద, చిన్నతినాననిదిన కృచివపులకై
యెదిగియమృతోపమాంబు. | ప్రవమైచమనారకెవము ప్రకమఁ గుమారా. 75

స్ఫురదహివివముకద్రాదియు. | నమఁదొగిబ్రతికిననుబ్రగుకు, నయకులునాధుక
బాధుమునేసేబ్రతుకుట. | మరుదది ఘటియించువక హనిఁ గుమారా. 76

—* మధ్యనుఁది. *

ఇల ఫణిక, పెక నూర్చుఁడు. | ఖలుఁడదిమెట్లన్నఁ, రాముకాటుకుమందుల్
గలవెన్ని యేనిగానీ, | ఖలభావముమాన్వఁ గ్రియగుంపె : గుమారా. 77

తలఁచు, వదిచుక, శేయుక, | విలసత్వలియొక్కరీతి, కడఁగునకెన్నక
దలఁపాకటి, మాటయొక్కటి, | చిలువుటమఱియుకటి కవలసరఁగి : గుమారా. 78

వెలికెంతపటాటోపముగలిగియుండుట్లురుదునుప్రకాశుండగునే? 79
 త్రిలింగగప్పివంతకెత్రిలియగునేగార్దభంబుతడమి? గుమారా.

వెడఁగంతహితమునేరుపఁ | బడినను, దనతోంటిగుణముఁ బాఱుడు; పాడిక
 బడఁచేఁగెలోపిఁపెంచిస, | విడుచునె తనచేదొలింతవేము? కుమారా. 80

గిరులంతలేసిదొడ్డది | పెరనులుతనకున్నఁ గాంచనేరదు దుష్టుం
 డొరులవియలుమాత్రంబుల | నరయును దెనుగొండలట్టు; లనుఁగుఁ గుమారా. 81

కుమరికాకేరిచిదిద్యా | సముచిరుఁజేసిననువిడఁడు సమాజోద్ధరిదా,
 కుమరికాకాలిడిపెరిచిన | విమతాహిషంబజేలవిడుచుఁ; గుమారా. 82

ధర మర్జియందుదిద్యా | వరభూషణుఁడయ్యు వాని వర్జింపఁదగుకా,
 ముర్ఖుడుదుడుడియుతదర్శికరమాకాగని భీతిఁదలఁగుకరసిఁ; గుమారా. 83

అలఁకులవి ఖలులఁబలుపురఁదిలకింపకుపేక్షజేసి రెచ్చుకుగీడ
 వ్వలఁ; ప్పగచయదుయగజ్జలఁవలసకా గలభిములు గట్టఁబడవె? కుమారా. 84

పతిరుని దగ్గఱదీసిన | మెరియఁతునియశమునెడును, మంజుల గంధా
 విత్తరచందనంబు లశువా | ప్రత నిజసౌరభముఁబాయుపగిదిఁ; గుమారా. 85

విగతాంతంబులు చునుజుఁడు | తెగజవివినఫలమె? యట్లు ధీరతపర్తిం
 తగవలె, నటుకాకుండిన, | కలికాదా పంచకుఁడుగఁజనును; గుమారా. 86

విమలమతిగానిమానవు | సమధికకాస్త్రములుచేర్పఁజాలవు, క్రుద్ధికా
 సముచితదృక్పథుఁజేయునె | యమలాదర్శనములెన్నియైనఁ? గుమారా. 87

కృతిమధముఁడు మతిమఱచుకా, | కృత మెఱుఁగునుమధ్యముండు, కృతమందకయే
 హితము త్రమండ్రినర్చును, | కృతమందియఁగుమతి నేయుఁగీడఁ; గుమారా. 88

బలధనవిద్యాసంభదగలవారికాకాచి ఖలులు గాధతరేర్పా
 కులులగుటసహజ, మిల మదఁకలములఁగనిశుమలు మొలుఁగుఁగాదె; కుమారా. 89

వరుమిధిగాక మూర్ఖుడు! సరసోత్తరజ్వలముడను, చల్లనినీళ్ల
చారిమంపక గట్టె తనమంకర బాయునె? పన్నీ వలనగాక; కుమారా! 90

చలువకుపావంబెన్నెను; ఇలిపివనోదారి దిశముం జలుపుదువానై; .
దొలిజాక్కనాడు దొంగిలి! ఖలుండెద తనవృత్తిగాగల గనఁదె? కుమారా. 91

ధర గలరెన్నోనీక! బరిపీడదొలంగిమనుట భాగ్యంబు, ఫలం
విరళాలమున్న ఫలమే! వరులెల్లయరోసి తిట్టవలవఁ; కుమారా. 92

జ్ఞానంబుదక్కవనుట! మానవులకు నెల్లత్రయిలు మహిమలగ్నములై
కానఁబడు, నియ విగతి! జ్ఞానండు ద్విపాదవకుత్తుగాఁదె? కుమారా. 93

—* కోపము. *

కోపముకావమఁదెనుదును, దావముఘోరంపులవిడిదారిచివిత్తుక
కావమనఁద్రోయు, గావునఁగోపమువలచది వికృచ్చగుము; కుమారా! 94

తిట్టివఁ, దిట్టకయుండివఁ! బుట్టడుకలహంబు; విప్రపుడకలవిడివక
తెట్టుగడుదున్దుబుడకలు! తెట్టనిచోడుండుటెట్లుపేరితఁ? కుమారా! 95

అరిగినను బుధులుచల్లవి! పలుకులకాంతింతురవుడె; పాల్పొంగిన
జలమెన్ని చల్లవెంటె! కలంకకఱుచి యెట్టియవలెగుగాదె; కుమారా! 96

కడుపాంశ్వనోత్తరశ్శేనుదివిశ, మడుగక ఖలుండు సూర్యానుగీతుక
వడిలేగుఁ; గ్రాంతుసూనియఁ! బడసిరియకంకడుండు బ్రబలి; కుమారా! 97

—* భూలేదయ. *

నిను నాయెఱుఁబు మదిలో! వశరెదుకద, అటులనిపువరులనుదూఱక
వశరె నిదిలోవారలు? కన్దకశనివలెనె వరులఁగనుదు; కుమారా! 98

భువక ప్రసిద్ధులఁగలిగిన పుణ్యగాయత్యాలార్చనము, బెడిదపునుదులఁ
దగిన పుణ్యమొనగేర్చును. ప్రణమార్చనఁపలకు వందదు నమఁదఁ గుమారా. 99

ఓరి శక్తిభారదయకుకాబురవాక్యచరణమనకునీడగవినుత
 ప్రతమెందులేదు, కావున, సతతమకుస్మింపునవిచెక్క-శుభారా॥

100

దేవేంద్రపదమురానీ, | భావజన్మమాయ రంభ ప్రాసఁబెప్పసి,
గానింపకుపకుదానము, | నీవెల్లదు భూతకరుణారవు; తుమారా 101

చారిత్రకమైన మూలములు | దోతుల ప్రాంతములను బోధించు, కట్టా! యా
 రీతిగా ముద్రణము చేసిన | నేటియైనను ముద్రణము చేసిన ; ముద్రణము 102

సేవసచ్చలహుతవ్రాణంబులు । భువి నెన్నోచుండలనుభూతింబులు :
 దీనియ్యరక్తిమొక్కటి । పరిరక్షయనుమనఁగలవె యవని? గుహరా॥ 103

ఎదివయల నీకొనర్చి, 'నెదకప్రియమావహిల్లు నితియలకి నీ
మాదనింపకుమెన్నటికికా, ఇదియే ధర్మకర్మామెందు; సుమారా॥ 104

పరిచయము కృపిలము : ధర్మ, సద్బుద్ధి కృపిలము, తపతాపమువలన
గర్వగుణదాహము, సద్బుద్ధి । గర్వగుణము బలతాపమువలనగర్వము. కుమారా । 105 =

పరవీరవసుధుడువియ్యంకా । ఐరవీరకరగంబుపుగ్గవసువియ్యం వసుం
ధరవెయ్యంకు ముఖింకాస్తా) । రక్తరహారాంకాద్ధమిదియెకలఁవఁ నుమారా॥ 106

—* పశ్చాత్తాపము. *—

పాఠపటియ్యకీవాళి : పెరిపిక, గడువగచివాని పెటేజేర్వగని
 కరవునుమీ, యనుతాపము, వారియనిమావపుడుపకుపు పుడమి, నుమారా || 07

—* మితము. *—

మితిహితకరుడుదిమిచిన ! పతిహానిమిటిల్లుఁ, గొలచినప్పముఁదినివకా
 ద్భుతమగుఁడనుచాహ్వానిమి ! యితిరీ కృత్యైశ్చహిని కగుడు; నుమాచాః 108

వచ్చుబదియజేసి, తక్కువ | వెచ్చించినవిచ్చుకాదు విత్తేకుండనూ,
పెచ్చుగ వ్యయమొనరించిన : విచ్చుకుపాల్పుదునువిత్తవిధుడు; సుమారా. 109

—* తృప్తి. *—

భవితులగని సుపదలే! దనియొప్పుదుఁజింతవడకు, మనవిని నీకం
పెనులేమిగలఁగ్గువారలఁ | గని, తృప్తివహించి, బ్రతుకుగాఁతు; సుమారా. 110

ఇలఁజేదవడియొ మదిలోఁ | గలఁకువలేకున్నవాఁడె కడుమఖి, ద్రవ్యా
దులవాఁచి విధవమొండెడు! కలమొందుగన్మనే మనన్సుఖంబుఁ? సుమారా. 111

తనకొలఁదియొయ్యంలే, మనుజుండాసింపఁదగును, మఱికొరిగవో
చ్చునె? పనఁటిలలితముంచివలఁచినఁడెడు కాకట్టుపాచ్చువట్టుఁ? సుమారా. 112

—* వినయము. *—

బలహీనుఁడయ్య వివయము! గలిగినవోవరుఁడుపెంపుగాంచును, ప్రపై
దల్లినిపాఁతెమవలదకుఁదలవ్రా లిచిపబ్బబ్రతుకుఁదదవుఁ; సుమారా. 113

బలవంతుఁడయ్య వివయము! గలగలిగినవరుఁడుకీడుగాంచును, నిట్రక
నిలుతుపెనుద్రాఁకు తటిసి! బలవయమువహిల్లికూలుసరిగిఁ; సుమారా. 114

—* ఉద్యోగము. *—

వనియొనరింపకడైవంబుకు వేసిదువరుఁడు పలముఁజొందునె? యదవక
గని విత్తి తగినకృషిచేయవలె చాలపెట్టుపండు? ననుఁగుఁ సుమారా. 115

దైవోపపత్తి తగినకా | గావతనపవేదిచేరి, కాశ్యోద్యమముకా,
గావించకురకలముఁడు | వారిఁడెడుఫలముగనకవకుధఁ; సుమారా. 116

ఇలదైవపాదులంబులఁ | దులగా ధరుండుఁడెంచి తోదరిపఞ్చాస్మిక
దొలఁగక కృతకాద్యంఁడై | ఫలమునుదాననుధించిబ్రతుకు; సుమారా. 117

పాదములు దైవంబునుఁ | నోరిమిఁదోర్పుడినఁగాని, యాద్యలిమినియన్
నేర, దెవుడొంటిదక్షుఁడనే రథమొకాఁకసాగు ఓరిని? నుమారా|| 118

ఫలమగుట, కామయగుటయుఁ | దిలకింపఁగదెవికంట, భీరుఁడుదానిన్
దరిపియుఁదనయత్నముఁదాఁ | ఇలవకమానందురైన సరిచిఁ; నుమారా|| 119

జతనమునఁగార్వచునునని | మితిమీఁతెడుతెలసమునకు మేళనకేపుడుకా;
తతపాదఘంపయ్యుకా | ఓరిభృత్రైమిత్రఁగలవు చో? నుమారా|| 120

—* ధనము. *—

కలవాఁడు మలికుఁ, దండముగలవాఁడు, ప్రియుఁడు, లోకగణనీయుఁడు, భీ
గలవాఁడు, ధన్యుఁ, దాన్యుఁడు, కలిమిని గలుగనిసుకారిగలదె? నుమారా|| 121

ధనమున్నఁ జిలులురాంధవ చనములెగాకెల్లరాప్త చనములెభువిలో,
ధనమీదదాయలెవ్వరు| ధనమాలము సకలజగము, తలఁపఁ; నుమారా|| 122

ధనమున ధరతముచేతులు, ధనమున సకలస్పృశములు దలకూడుధరకా,
ధనమున సద్వినియోగా| ప్రివి విహమకాబరముఁగల్గుఁ లేరితఁ; నుమారా|| 123

ధనమభిలఁఁపింబనియవయగరికా బదయకేపుడది యాపుడిరమై
తనరినను మూలముట్టఁగఁబోనరించుకా పంకహవి ముందు; నుమారా|| 124

సిరియున్నవస్త్రిరెల్లరు, సిరిచెవిరారెవరు; గంట చీమలు దినఁ జ
క్కిరయున్నమూగు, లేమికాబరిగొను నే యొత్తోటిజగిలఁ; నుమారా|| 125

—* జీవనము *—

తరిదండ్రులుగడియించిన | కలిమినినాశంబోకప్పు కలిగినఁగలుగుకా,
దలఁపున నజినతుక శీఁయలవున నార్పించిబ్రతుకుమనని; నుమారా|| 126

మాతాతండులెంతో । యాతతదీగాత్రదృష్టలనిదుఁగర్వో
పేతుఁడవుగాక, బాధితకా । నీతికాగర్హించిబ్రతుకనేడు; కుమారా 127

ధరణీనుయోదనకావి । గరువమువడకీవు, దేహకర్మంబువనో
వరబుద్ధిబలిమినో మను । సారిదికా, విచ్చంఠపువృత్తికొరకు; కుమారా 128

ఇల వైడదీపస్థంబాక । కలవృత్తిగఁదలఁచి పూనుకొనుము, గతదృ
శ్చలహీన దీప పంగాయ । దులకదిచెల్లివనులేదుదొసఁగు; కుమారా 129

ప్రేయాదిదుష్టవృత్తులఁ । జేయకదీపము, నీతిచే నేపనియేక
జేయుము, చానకుదోషం । జేయదియును నిన్నుఁబారయఁదపును; కుమారా 130

కరచరగాదులుబుద్ధికా । బరమేశ్వరుఁడిచ్చెనీకుఁ బాలువడంగా,
నొరులవయంబుదీబ్రతుకక । వరువుగనీయంత నీవుబ్రతుకు; కుమారా 131

ఇల బరువుమాయటాదిగఁ । గలవెన్నోబ్రతుకుదునులుగాని, లగధీ
బలమునదీంచుదుయే । తెలియఁగఁగదుమంచి బ్రతుకులెఱఁగు; కుమారా 132

ధరఁగృహీవాణిశ్యాదులుఁ । గరవిద్యలు పెక్కులుండఁ, గానకనీనా
క్కురిసేవబ్రతుకఁబూనుట । కరము విహీనప్రవృత్తిగాఁ ? కుమారా 133

కలదన్మతవాదదీపన । మిల, చానకాచేవవేరె యోసరానుష్ఠక
వలెదెన్నఁటికీయ్యది, రో । జలఁదులుదునుహీనవృత్తి విధము; కుమారా 134

—* దాశ్మత్యము *

తనబ్రదిమినదిఁదుసతమది । ధనముకాగడియించఁదగును, దనకృతిసేచే
యది తానత్పాత్రలకుకా । ధనమొందగుఁ చాభుజించఁదగును; కుమారా 135

ధనికుండికుటోకయెక్కున । పనిగాదుతలంప, లేమిరాములఁబడుచుకా
దనకన్నకొలఁదికిచ్చెడు । మనుజుఁడుచో చానకాలికుహీని; కుమారా 136

అవయగ్గిలచయోధనముఁ | దెనుప్రోగులుకాగ్గలించిపెట్టినఫలమే |
 స్థనయవధంబునఁగూర్చిన | తృణమునఁదృగమిముఁ, మేలుదెచ్చుఁ; గుమారాః 137

ధనమున్నకొలఁదికనుభవమును దానముఁజేయు, మట్లు పానరింపవిన్
 వసపూర్ణతటాకము విచ్చివడువున ధనమరిత్రచెందఁ; గుమారాః 138

తవిదీరవసుధవింపుము, | ఘనముగఁసత్పాత్రకిడుము కలిగినకొలఁదికా, |
 ఘనవాతలులిరదీపిక | యనువునసిరియొప్పుజేమియగునా ! కుమారాః 139

లిసకొలఁదిడకఁదాచినధనము వృథాచెడును ; మఱవదారినిస్థిరక
 జననక, నేలకీకయ, నివిచినఁ; జెలువవియకెట్లువిలుచుఁ; గుమారాః 140

కానుంగుదువక దీకులఁగీనొల్లక ధనముఁగూర్పు హీనుఁడు, చూడక
 జేరికొట్టిన బాతుత్తయ | కాని తదవ్యంబుగాఁడుగదర; కుమారాః 141

ధర విప్రుఁడవియు విప్రేశిరుఁడవియును నన్నమిదెడు తటివంచకుమీ,
 వరికింపఁగ వాఁకలియె | ల్లరకుక సమముఁచుమఁదలంపు; కుమారాః 142

ఘనసంతర్పణమవి వెన | ధవికులసోమరులభుక్తిఁ దనువుటకంటెకా |
 దనవిగ నంబలి స్రుద్దిక | గొనటికెదోయంగవలదెహరిక; గుమారాః 143

కుడుపిడ, వాఁకొనవాఁడరి | కడుఁబ్రీతిభుజించిక్కొనిగనుఁ; గడుపారక
 గుడిచినవానికెట్టిన, | నాడలికెచ్చుగద వేగ నోగుఁ; గుమారాః 144

చారిద్రాక్షువికన్నము | ధారుణినిడతలయఁగాక, ధనవంతునకుక
 తేరిమిచ్చినవతుకు, | చారిధివైవాసగురియు పగిడిఁ; గుమారాః 145

ధరికికాత్రాపాత్ర తఁ | అరికించియొసంగుటచితవద్దలి, యదియే
 తురయఁగ దానసమారిత | తరమార్గము, దానిదిమనవలదు; కుమారాః 146

మునుతేరి చంద్రుఁడిందుం | దవి వెన నీకిచ్చకుంబు లాడెడువారికా
 వివరము, స్వార్థపరులా | అనములు భవదర్శపారగచలు; కుమారాః 147

నెఱదాళ్ళ క్షేపవడియును మఱవఁడు నిజదానగునామ, మాటికినిత్యం
 నిజగియు నిజగియు నెవుడేదఱుగునె గంధంపుఁజెక్కి తావిఁ గుమారా 148

మెచ్చునకెప్పుడుఁ బెట్టకు, హెచ్చుగనీలఁదిమించియడకెప్పురిక,
 ఇచ్చితివనిచెప్పకు, మది హెచ్చిలకమిచ్చియాచితివు; కుమారా 149

—* కాలము *

దినదినమును మనయాయువు ఘనరయమువఁదఱుగుఁ గానఁ గాలంబు పృథ
 చననక చేయవలసిన పనులను వపువపుడె చేయవలయుఁ; కుమారా 150

అనుకొనినతటికిసరినాఁబనిబూనక యున్నఁ గార్య ధరింబగు; వే
 చినతటికి వానలేమిని నెవయుఁగదా సత్యములకు నెట్ల; కుమారా 151

శకుయోచితపృథ్విక మేలమరును లేకున్న సౌఖ్యమబ్బున్న చరికా
 లమునకావలిపంబులు గ్రీవతమునకా దుప్పట్టు హితమెచునకు? కుమారా 152

వేన్నటివలెనేఁడుండదు, క్రొన్నన దినదినముఁగ్రోత్రిగాఁబలుమాపుర
 నమ్మగవచ్చును, గాలా తప్పన్నస్థితులెఁగివచ్చుధాత్రుఁ; కుమారా 153

గతకాలదేశహితసు గతులిప్పుదుకొన్నియింపుగావ, దివిజమే;
 హితమగునె యిప్పుడు మనమా ర్థితగతి సవ్యంబు లొంటికిఁ? కుమారా 154

—* ముఖవర్ణములు *

కొన్నాళ్లు దుఃఖమావలఁగొన్నాళ్లుమఖంబు బంతుకోటికిసహజ
 తప్పింతురైచమఁ, లేకటి వెన్నెలలా ప్పారురీతి, వినుము; కుమారా 155

ఇరుదులుగుడిచిన వెఱుంగంబచుమఖమామిఁద; వెండ బడలిన పిదవకా
 గదునాయించింతుఁగాజేవడదేరిచి నీచ శీతవారిక కుమారా 156

సిలుగులఁ బడియొక్కాధీరుఁడు | గలఁగకయోర్పునభరించు ; ఘనమకరలిమిం
గిలగోత్రగర్భమయ్యొక్కాదొలఁగునె గాంభీర్యమభివృద్ధికి ? కుమారా || 157

అలనుఁడు కష్టముఖంబులఁగలఁగునుగడునుబ్బు, వికృతిఘనఁడొందఁడు ; కా
నలనిండి యొక పెండునుగొల, నంబుధియొక్కరీతిఁగఁజలఁ ; కుమారా || 158

—* బుద్ధిబలము *—

ధర నల్పబలుఁడు పెరవరి | హరికరులకబట్టు, గొట్టునద్రుల, బండ్లక
ద్వరపడువు నెద్దులేయ, | పరికింపఁగబుద్ధిబలమె బలము ; కుమారా || 159

తనబలముకంపెనరయఁగ | ఘనమునుమీడ్చిబలంబు, కాలువదాఁటక
దనుక త్తీలేవినునుజుఁడు | వనవిధిదాటఁగదనాకవలనఁ ; కుమారా || 160

—* పరోపకారము. *—

తనపాట్లకొఱబ్రతికెను | మనుజుఁడు మనస్వీనువ్వె, మహిమోరులకుఁగా
మనునదెఁడుచచ్చియును దా | వినుతికమ్మరితేదిగాఁగ వెలయుఁ ; కుమారా || 161

వెలయఁగఁ బరోపకారము | సలుపని నదెడున్ననేమి, చనెనేమి, ధరా
స్థలిరాలుబండలుండెచె | ఫలమేయొక్కరికి వానివలనఁ ? కుమారా || 162

కరమిది, శ్రుతులశ్రుతుల, నిరవుగదేహము పరోపకృతి భూషితమై
పరఁగును, గంకణమండల | ఎరిగంధాదులను గాడువనుధఁ కుమారా || 163

బడలియు సర్జితులపకృతి | విడువరు, చెట్లెండకోర్చి పృష్టికబడియొక్క
గడునాశ్రీతులకుఁబండఁగ | విడిదిక దినఁబండ్లనొసఁగువిధము ; కుమారా || 164

—* వికమత్యము. *—

బలమునుమి యైకమత్యము, | కలయికవిడి మనుజులుంట కడుబలహీనం,
విలనొక్క కట్టెవిలువఁగ | నులధంబటుమోపువిలువ నుళుచె? కుమారా || 165

వలుగురుగుమిగొనియెంతటి! కెలసమునే జేయఁగలరు : క్రిమాలయ్యఁజెదర
కలయిక బెట్టినపుట్టలఁదిలకింపమె గుట్టలట్లుదినముఁ ; గుమారా 166

అలఁకులెయయ్యక బెక్కుయి! గలసిన, సంఘంబు కార్య కర్మాకెక్కుకా
నెలలుకా వాఁగులు వంకలు! గలసినదా పాటునేటు కాఁగఁ ; గుమారా 167

— * తువ్వ. * —

ధరసీర్వాకలచిత్తువి! కొరులగుఁగోత్కరముదోచదొకయిఁతయిఁ
కొరలీపి పైకొరలోగా! తురునకు రుచియింపనట్లులొచ్చి ; కుమారా 168

* ఆరోగ్యము. *

ధారుణిభాగ్యముకలెను ! వారోగ్యములెన్న, నిన్నులైశ్వర్యములక
దేరియు రోగి నుభించె ! యారోగ్యాస్థింధుగాక : యనుఁగుఁగుమారా 169

మలమనుదినంబు వెదలక ! నిలచినఁ, పెగులొందునొదలు; నీగృహమట్లే
లలికుద్ధిసేయకుండినఁ, బలువ్యాధులకున్మియగుదుఁ బరఁగుఁ ; గుమారా 170

మలమూత్రమృతిల శల్య! మృతిల రక్తకోశములను బుట్టెల నుమితిక
జలములవిడువకు, దానకా ! గలవంబెంతయును నీకుఁ గలుగుఁ ; గుమారా 171

మంటిసన దినమున్నానము, దెలియో! శనమునెదురఁ, దనుసంక్రమముకా
దెలిసలుపుచునుకాఁడెందుకా! వలుసదారోగ్యభాగ్య పఁగిఁ ; గుమారా 172

— * దేహపరిశ్రమము. * —

కాయపరిశ్రమమును, శా.చాయోగముదప్పకుండ, వనవరతంబుకా
జేయుము, దీనను గడు నీ! కాయార్వృద్ధియాబలంబు వగును ; గుమారా 173

మెదడునకుమేధపాదలుకా, ! గడుకొనివ్యాధ్యాదుముననుగాయంబెదుగుకా,
సదనులమేదస్తవపులుపదిలపడకా దలఁచి పాటువదుము; కుమారా 174

కాయపశ్రమమెంతయుఁ | జేయక, మేడప్పు నెవుదుఁ జింతనఁగ్రయ్యుం
జేయుట రోగప్రదమును | నాయాస్పృహయకరంబు నగును ; గుమారా || 175

ఇలఁగలిమికంటెఁ గాయకబలకుధికము : పెక్కురగ్ధవంతులు కడు దు
ర్బులులైనవఁ జేదలు | బలయుతులై యెందలున్నవారు ! కుమారా || 176

లేని ముప్పుంటుటూర్పుని, : తనువంతకదల్పకొరిమఁదతశయ్యలపై
ననయముఁబరుండుమనుజుం | డనుగత బహుదీగ్ధ రోగుఁడగును ; గుమారా || 177

తనువున్న పెన్నియలకాగనుఁగొందువు, కీర్తినింపఁగలుగుదువిలలోఁ,
దను పెవుడురక్షణీయము, తనువాద్యము సకలధరతతికిఁ : గుమారా || 178

ధనమొక్క వేళఁడఱిగనఁ, బ్రమపడిమనవచ్చునంగబలమున మహిలోఁ,
దనువునబలమింకినదోధనమున్న కామమటదుఃఖతరము : కుమారా || 179

తులువలచెడిమి కామాపన ! బలముకా వెచ్చించునరుండు పయపయరుజలకా
గలఁగి, జరరాకమున్న బలమటి క్షీణించువెతలఁబడలి : కుమారా || 180

—* మఃతము *—

ఇలఁజైయరానిగాధలు, ఇలఁజెన్నో, యుదుచేశకాలోచితమై
విలసత్ఫరితయుతంజై | వెలఁగెడువానిని గ్రహింపఁజెల్లుఁ : గుమారా || 181

ధర మతములెల్లఁబరమేశ్వరదివ్యమహాగుణానుభవదర్శకముల్
పొందిదిలొచ్చుదిమోచ్చుని | యరయః నీమతమువిడచు, మనుఁగుఁగుమారా || 182

హితమగునొకరికిఁ గారము, హితమొకరికిఁదీసి, యట్లెయ్యెల్లమతంబుల్
క్షీణివారివారికితములు, మతి నెన్నఁదుఁచూలొరులమతముఁ : గుమారా || 183

కలవు మతవిధులు పెక్కులు, సలపుము సలపకుమువాని, సత్యాహింసా
ది లసద్గుణములందువట | మిల నెందును మూఁకర్మతరములిద్ది; కుమారా || 184

గతపక్షపాతమై జనహితమై న్యాయ్యంబయినచు పెసంగెడువాక్య
 ప్రతతికాగోషము తదన్యము | శ్రుతికథితయైనవలద్రోయు ; కుమారా || 185

తైవంబానైష్టవంబో భావింపమతాంతరంబా పగవిడియన్యో
 న్యావృతమైత్రిక మనుటయో దైవావేదితమతంబుధరణి ; కుమారా || 186

—* స్వాభిమానము *—

కులవిద్యోధనబలములు | ఖలులకురురత్తిదముపెంపుఁగావించుఁ గరం
 విలసజ్జనులకుపవిత్రము | విగించునుదన్నదనము ఘనతఁ ; కుమారా || 187

కులహీనుఁడొకఁడు | కలవాఁడొకఁడొకఁడువాఁడొకఁడువాఁడొకఁడు
 తెలిపెడిది గావ్యమైనను | దుఃఖమియధిమానమడిగిరిది ; కుమారా || 188

మనశ్చాయ్యలుసకలస్థలు | మనమెఱుంగవి విద్యగలవెనుకొనగర్హం
 బునుబడక, క్రొత్తవొక్కటి | దనరానిన నేర్పకొనుముదాని ; కుమారా || 189

నీచేశమొ పరచేశమొ యే దైవసేమి? గావ్యమెందేసున్నకా
 గాదనకొనుము, దానకా! బోధింపరానుభువిపాదము ; కుమారా || 190

మనపైలుగమియించిన | మనుపటిపథమేగుణంబుభువినని మదిలో
 ననుకొనక, కాలభేదముఁ గవి గుణముగ్రహించి బ్రతుకుఁగాంచు ; కుమారా || 191

—* రాజభక్తి *—

పరయశకుడైనచింతన | పరమాచర్యకమగల్గొ పరఁగునునత్తే
 ధరనైహికమభివృత్తికి | ధరణిపరికాసనయిం దాల్చు ; కుమారా || 192

కులభేదము మతభేదముఁ దలఁపక యందఱివిసమతఁదగఁగనుచున్నరా
 స్థలిసేదెదుకునత్తివికి | సలరికృతర్థకమెలగు ; మనుగుఁగుమారా || 193

కొవిసూర్యయేర్జడనుకకా | మనచేశమపడినవెరలుబులువక, మన
 తిశమునఁగలిగిననుభుమలఁ గని మెలగుము రాజభక్తిగలిగి ; కుమారా || 194

మును, గులగౌరవమునఁ జేత్రవతుండినవారు, నేదుతగఁబ్రబసమతఁ
దనరారసేలుఁటనివిఁ విన్నవించుదు, వారిభోధవివకు ; కుమారా

198

కులముహిమఁబయలలూచ్చుగఁ దలఁచెదవఁ నీవెరాబ్యతంత్రాధికతఁ
వెలసినసేమియొనర్తువా ? కులభేదంబుడిగిపదవిఁగోరు ; కుమారా

199

కులముతభేదాదులచేఁగలఁగెడుమనమేలుబడినిగాఁపించుట శృం
ఖలబద్ధపమఁదుపుటవఁదలఁచుకరణిహస్యభావనంబు ; కుమారా

197

పలువురుగలమనయిట్టఁగలవెన్నోఁజలఁతలింకఁగడువిప్రుతమై
వెలసెడియెల్లడినుండవె ! వలఁజేలికమాట, హానివచ్చును ; కుమారా

198

ఏలుబడిఁదప్పలుండిననోలివెఱింగింపు, భూవుండొగిఁబాపును, నీ
వాల్చిఁజేయఁకేలికపాలనముఁ దిట్టహానివచ్చును ; కుమారా

199

—* కీర్తి *

చలములు ప్రాణములు, చలాచలములుధనవిధవదారతనయాదులు, స
చలముసమస్తంబును నిశ్చలమునుమీక్షియొకఁడు జగతిఁ ; కుమారా

200

జనియింతురు మరణింతురు! జనులిదిస్వాభావికంబు, జగమునఁగీర్తిఁ
నినిచినవాఁడేశ్వరతనఁదైవ్యుతజీవిగాఁగఁదలరు ; కుమారా

201

—* మఱి కొన్ని నీతులు. *

తగునైవకరణంబులు లేఁగొని నేఘనకార్యమేనినానరుచందరమే ?

తగనీరునిప్పులేకయి! పొగఁబండినడుపుటెట్లు పునెమి ? కుమారా

202

తనయొప్పుఁదప్పదున్యఁబడు! గనుఁగొనలేఁజొయలవలసగాని ; నివాస్యం
బునుజూచుకొను నెయింతటిఁఘనుఁడునునద్దంబువలసగాని ? కుమారా

203

అటుండు గాదిం' చిన నేరము పేక్ష నేయఁ జేటొన గూడుకా :
 తుల్యమున దని గిట్టెను నాంపకయున్న గీడుదాయఁ; గుమారా॥ 204

అటుల యగ్రమున నే! కడు మెత్తురు గుణ మొకింత గొన, రీగఠ
 తుల్యమున నులంఘమువిడివడిన పుండున్న కడ నెవ్రాలుఁ; గుమారా. 205

అటుమనసి యుడయ్యుకా! మునగుణమున నరుడుకీ ర్త గాంతు; యుగసం
 తుల్యమున గుమరగన దెగఁగిరి ర్తిచావికతనఁ? గుమారా॥ 206

అటుచాండయ్యును మనుజుడు! చెలయఁడు గుణహీనుడైన; విమలాద్రులపై
 తుల్యమున విద్యురతోయము! మలినందై మావ్యయగును మహినిఁ; గుమారా॥ 207

అటుకూపెలుంగక మూర్ఖు! దిలభ్రాంతి లాగ్నిహానికెనా, దివ్యకా
 తుల్యమున విమలమన నెవ్వనియలుకక నెనవచ్చిలెట్లుకట్టు; గుమారా॥ 208

అటుకలిత నకా గుణముడు! తనమలుంగకా జేరనేని దనవిమలగుణం
 తుల్యమున గుణిండు; నీటికిందనంపద పాలులెలువుల దనముఁ? గుమారా॥ 209

అటుదులయాననధనముకా! బదిలించుచు, విద్యుజేటి, బ్రదికెను వెలుంగకా
 తుల్యమున, యువలబదియ' పదమందినుభించి మరులంబవయు; గుమారా. 210

విరుగుడునవక వితాద్యురగరిమమున నెన్నడేని గానంగలఁచే?
 తుదువిరుదులు జపారథ! సరసతఖరమెట్లు తెలియఁబాలుఁ గుమారా॥ 211

విషయనయాదిగుణాద! ర్చనమునఁగఁ “ గుమారసీతరత్నావలి” న
 య్యనకొట పార్థపారజి! పానరించె భవద్ధితైకబుద్ధి గుమారా. 212

ప్రకటన.

				రూ.	అ.	పై.
శిశువులు	For the lads in the Lower Classes	0	0	5		
సెకండరీ క్లాసు	For the boys in the Secondary classes					
అన్ని యువకులు	and youths in general	0	1	6
...	0	0	6
విజయము (అక్షరములు) హాస్యంతో పాఠ్యాంశము	1	0	0

అచ్చులోనుండు గ్రంథములు.

మానవజీవము	0	4	0
రతము ద్వితీయ అధ్యాయము	0	10	0
,, ,, సభావర్ణము	0	6	0
,, ,, ఉద్యోగవర్ణము	0	8	0

Can be had of the author.

I. PARTHASARATHY CHETTY,

Retd. Hosp. Asst., Nellore.

పండితుల (పాండితులు) with opinions of the Press and

Pandits	1	0	0
మనుసంఘము B. A. Text for 1912	1	0	0
విద్యుత్తము (అధ్యాపకాధికారి కలగలేక పదముల నిర్మాణము)	0	2	0
సాధారణము A Treatise on Theory and Practice of Music	0	8	0
సాధారణము మనుసంఘము విద్యుత్తము	0	0	6

Can be had of the author.

BETHAPUDI BHAGAVANTHA ROW,

Near Theatre Hall, Bezvada.

10361

